

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF ACADEMIC HONESTY IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

Стаття присвячена одній з актуальних проблем вищої освіти, а саме проблемі академічної доброчесності. В статті розглянуто принципи академічної доброчесності та їх реалізацію в освітній процес закладу вищої освіти, визначено основні цінності академічної доброчесності та етики академічних стосунків, визначено тенденції впровадження принципів академічної чесності майбутніх викладачів в освітній процес закладу вищої освіти. Розпочаті освітні реформи роблять українську освіту конкурентоспроможною. Оскільки академічна доброчесність визначена як основа якості освіти, держава вживає постійних заходів, впроваджує різноманітні механізми її реалізації у закладах вищої освіти як на законодавчому рівні, так і на рівні різноманітних соціальних проєктів. Сучасне суспільство піддається постійним змінам у різних сферах із досить швидкою амплітудою. Водночас, потрапляючи у стан невизначеності, людина часто стикається з етичним вибором як у повсякденному житті, так і в навчальній та професійній діяльності. Вища освіта має важливе значення у підготовці особистості до такого вибору, оскільки формує майбутнього спеціаліста, відповідального за результати своєї праці. Розвиток вищої освіти згідно з європейськими принципами: академічної чесності, академічної свободи, академічної відповідальності, дає змогу виховати такого спеціаліста. Розуміння проблеми академічної чесності дає можливість показати сутність і структуру самого явища та його взаємозв'язки з іншими науковими концепціями. Усі елементи освітнього процесу взаємодіють між собою, спрямовані на досягнення спільної мети. Принципами, якими керується університет, незалежно від історичного періоду, є: цілісність наукових знань, творчий підхід до викладання та освітнього процесу, здатність університету до самооновлення через процес стажування й атестації науково-педагогічного складу.

Ключові слова: академічна чесність, вища освіта, заклад вищої освіти, здобувачі вищої освіти, плагіат.

The article is devoted to one of the urgent problems of higher education, namely the problem of academic integrity. The article examines the principles of academic integrity and their implementation in the educational process of a higher education institution, defines the main values of academic integrity and the ethics of academic relations, and defines the trends in the implementation of the principles of academic integrity of future teachers in the educational process of a higher education institution. The initiated educational reforms make Ukrainian education competitive. Since academic integrity is defined as the basis of the quality of education, the state takes permanent measures, implements various mechanisms for its implementation in institutions of higher education both at the legislative level and at the level of various social projects. Modern society is subject to constant changes in various areas with a rather rapid amplitude. At the same time, falling into a state of uncertainty, a person often faces ethical choices both in everyday life and in educational and professional activities. Higher education is important in preparing a person for such a choice, as it forms a future specialist responsible for the results of his work. The development of higher education in accordance with European principles: academic honesty, academic freedom, academic responsibility, makes it possible to educate such a specialist. Understanding the problem of academic honesty makes it possible to show the essence and structure of the phenomenon itself and its relationships with other scientific concepts. All elements of the educational process interact with each other, aimed at achieving a common goal. The principles governing the university, regardless of the historical period, are: the integrity of scientific knowledge, a creative approach to teaching and the educational process, the university's ability to self-renew through the process of internship and certification of scientific and pedagogical staff.

Key words: academic honesty, higher education, higher education institution, higher education students, plagiarism.

УДК 378.091:[001:343.533]
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.36>

Самойленко Н.І.,
канд. іст. наук, доцент,
доцент кафедри освітології
та педагогічної інноватики
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

Калюжка Н.С.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри педагогіки, теорії
і методики початкової освіти
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Складовою частиною якості вищої освіти є показник ефективності професійної підготовки фахівця, відповідального ставлення до навчання та результатів навчальної діяльності.

У цьому розумінні академічна доброчесність – це якісна характеристика, яка впливає на формування морально-етичних якостей майбутніх фахівців: довіри, справедливості, відповідальності, порядності, сумлінності. Поширена неетична поведінка в студентському середовищі, безвідповідальне ставлення до результатів навчальної діяльності пояснює зниження якості освіти та

призводить до недостатньої професійної кваліфікації майбутніх фахівців.

Основним напрямом модернізації української вищої освіти є формування культури академічної чесності в освітньому середовищі, подолання проблем академічної нечесності, тобто плагіату, списування, нечесного отримання оцінок, переписування, переписування, рерайтингу тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема формування академічної чесності як складової професійної підготовки майбутніх фахівців розглядається у працях вітчизняних науковців: В. Андрущенка, Г. Васяновича, Л. Губерського

(філософські аспекти), С. Гончаренка, Л. Хоружої, Г. Хоружого (педагогічне осмислення проблеми з точки зору педагогіки).

Проблему формування академічної чесності як складової професійної підготовки майбутніх фахівців в університетах розглядали українські науковці: Н. Батечко, Д. Загірняк, Л. Рижак, В. Ромакін, А.М. Сингаївська, Т. Ярошенко.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Очікування щодо реалізації принципів академічної доброчесності в системі закладів вищої освіти України є досить високими, як з боку державної політики у сфері освіти, так і з боку здобувачів освіти. Перед закладами вищої освіти стоїть завдання підготувати випускників, які вміють правильно працювати з інформацією, адаптуватися до різних життєвих ситуацій, критично мислити, бути комунікабельними, спілкуватися в різних соціальних групах, самостійно працювати над розвитком свого морального, інтелектуального та культурного рівня. І саме питання академічної доброчесності є надзвичайно актуальним через гостру напругу навколо проблеми плагіату в суспільстві, яка торкається різних сфер суспільного життя, і насамперед якості вищої освіти.

Мета статті. Визначити тенденції впровадження принципів академічної чесності майбутніх викладачів в освітній процес закладу вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Стратегія реформування вищої освіти України на 2021–2031 роки свідчить, що входження України в процеси євроінтеграції у сфері освіти призвело до впровадження інноваційних трендів за моделлю стандартів якості європейської вищої освіти. З точки зору світового стандарту вищої освіти, академічна доброчесність є ефективним інструментом забезпечення якості вищої освіти.

Заклади вищої освіти дотримуються етичних норм і цінностей, які не тільки суттєво впливають на науковий, культурний і політичний розвиток здобувачів вищої освіти, а й сприяють формуванню морального обличчя всього суспільства. Протягом останніх років розробка Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти Кодексу академічної доброчесності сприяла позитивній динаміці у вирішенні проблеми академічної доброчесності не лише на законодавчому, а й на практичному рівні. Цьому також сприяє проект закону України «Про академічну доброчесність».

Сьогодні педагогічні заклади вищої освіти, як і інші заклади освіти, регулюють свою діяльність у сферах академічної доброчесності лише на підставі листа МОН України від 23 жовтня 2018 р., який має рекомендаційний характер. У цьому листі варто звернути увагу на «Методичні рекомендації закладам вищої освіти щодо підтримання засад академічної доброчесності». У листі йдеться, що для поширення академічної доброчесності серед

учасників освітнього процесу зусилля керівництва закладів вищої освіти мають бути зосереджені на підвищенні кваліфікації викладачів з питань сучасного академічного письма. Зокрема, на власному прикладі демонструвати роботу з джерелами на лекціях, озвучувати першоджерела, посилатися на них, включати короткі завдання по роботі з якісними науковими джерелами до видів самостійної роботи студента.

Нормативною основою системи забезпечення академічної доброчесності в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі є: «Положення про академічну доброчесність в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі» [4], «Кодекс студентської доброчесності», «Кодекс доброчесності працівників», які розроблені відповідно до міжнародних договорів, Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Етичні правила вченого в Україні» з метою формування освітніх цінностей, примноження та збереження традицій університету, основних принципів діяльності університету, щодо забезпечення освітнього процесу, розвитку інноваційного освітнього середовища та високої академічної культури здобувачів вищої освіти. Ці документи описують механізми реалізації принципів академічної доброчесності в науковому та освітньому процесах.

Положення встановлює загальні принципи, норми академічної доброчесності, цінності та правила поведінки викладачів і студентів Університету Григорія Сковороди в Переяславі, якими вони керуються під час навчання, наукової та творчої діяльності, виконання покладених на них завдань і обов'язків, а також визначають політику та процедури, що забезпечують дотримання академічної доброчесності в університеті та види відповідальності за порушення академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти та викладачі підписують декларацію академічної доброчесності, яка є гарантом дотримання цінностей університету.

Викладачі та студенти, які беруть участь у освітньому процесі Університету Григорія Сковороди в Переяславі, зобов'язуються дотримуватись правил і розпорядку, які ґрунтуються на принципах: законності, людської гідності і свободи, патріотизму і служіння українському народу; компетентності і професіоналізму; порядності і чесності; толерантності і справедливості; взаємодопомоги та партнерства; взаємної довіри та поваги; відкритості і прозорості; демократизму і колегіальності; саморозвитку і самовдосконалення; особистої відповідальності; формування усвідомленої потреби дотримуватись Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення; виховання поваги до свобод і прав людини, нетерпимості до приниження гідності та честі, фізичного чи психологічного насильства, дискримінації; формування громадянської

культури; дотримуються норм і правил Кодексу академічної доброчесності.

Дотримання здобувачами вищої освіти академічної доброчесності у закладі вищої освіти означає:

- самостійне виконання поточних навчальних, підсумкових, тестових завдань;
- дотримання законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної наукової, навчальної, творчої діяльності, про використані методи дослідження та джерела інформації.

Здобувачі вищої освіти, які беруть участь у освітньому процесі, повинні: поважати честь і гідність інших, навіть якщо їхні погляди відрізняються від ваших; відповідально ставитися до своїх обов'язків, своєчасно та сумлінно виконувати завдання, передбачені навчальними планами; активно займатися самостійною роботою, користуватися методичними посібниками, рекомендаціями, вивчати нову літературу, використовувати всі можливості для отримання необхідних знань; ефективно розподіляти час на пошук і вивчення матеріалів, необхідних для здобуття якісної освіти; сумлінно і відповідально готуватися до поточної, підсумкової перевірки, атестації, докласти зусиль для виконання всіх завдань вчасно; використовувати та посилатися лише на перевірені та надійні джерела інформації в освітній чи науковій діяльності; подавати на оцінку лише власні твори, які не є запозиченими чи переробленими з інших творів, виконаних сторонніми особами; у разі виникнення труднощів під час виконання навчальних чи дослідницьких завдань звертатися за допомогою до інших у межах допустимого.

Основними принципами та основними цінностями академічної доброчесності та етики академічних стосунків в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі є: чесність і порядність – послідовне дотримання принципів і стандартів академічної доброчесності в освітній діяльності; прозорість – доступність та відкритість інформації, що передбачає обов'язок учасників освітнього процесу діяти відкрито, передбачувано, чітко та в рамках закону; доброчесність – схильність викладачів і студентів вищих навчальних закладів дотримуватись моральних принципів і норм, які створюють перешкоду нечесності; істина – це прагнення до істини, вільне й відкрите поширення знань, їх постійне здобуття й збагачення; законність – дотримання законів і чинних нормативних актів, заохочення до цього інших; довіра – вільний обмін думками та інформацією в університетському середовищі, співпраця та вільне продукування нових ідей, відсутність страху, що результати діяльності можуть бути вкрадені, репутація підірвана; повага — повага до людини, гідності інших людей,

їх фізичного та психічного здоров'я, повага до колегіальності та співпраці з іншими учасниками як освітнього, так і виховного процесу; справедливість – неупереджене, рівне ставлення до всіх учасників освітнього процесу, без дискримінації та нечесності; мужність – готовність до цілеспрямованого захисту засад академічної доброчесності, гідної поведінки в умовах зовнішнього тиску; підзвітність – учасники освітнього процесу сумлінно використовують надані їм повноваження, не перевищуючи їх.

В університеті реалізуються основні принципи академічної доброчесності, це принципи: демократичного управління – управління має базуватися на участі всіх учасників освітнього процесу та етичному виконанні керівництвом своїх повноважень; доброчесність і соціальна справедливість – рівний доступ до освіти незалежно від національності, раси, політичних, релігійних та інших переконань, сексуальної орієнтації, етнічної, соціальної, гендерної приналежності, стану здоров'я; самовдосконалення та вдосконалення системи – орієнтація учасників освітнього процесу на системні зусилля щодо постійного вдосконалення освітньої системи, передусім через власний професійний розвиток; відповідальність – виконувати свої зобов'язання, нести відповідальність за результати своєї діяльності, протистояти проявам академічної недоброчесності, негативному впливу інших, подавати приклад гідної поведінки; компетентність і професіоналізм – прагнути до найвищого рівня компетентності кожного учасника освітнього процесу, як форми реалізації принципу «від освіти протягом життя до освіти протягом життя».

Розвиток цифрового суспільства призвів до поступового впровадження електронних ресурсів як засобів спілкування та вираження думок освітньої та наукової спільноти. Вони забезпечують швидкість і зручність поширення інформації, оперативність у реалізації освітніх новин і наукових досліджень, долаючи кордони не тільки регіонів окремих країн, а й міжнародні, роблячи освіту і науку єдиним глобальним ресурсом. Однак раптова доступність інформації призвела до недобросовісного підходу до її використання.

Заклики дослідників щодо культури використання Інтернет-ресурсів не були почуті та не набули загальнодержавного розмаху. У науковому середовищі виникло явище масової компіляції, тобто написання наукових робіт на чужому матеріалі без самостійного дослідження та опрацювання джерел. Основним завданням академічної доброчесності є боротьба з плагіатом як шахрайством і фальсифікацією наукових і освітніх результатів у студентських, дипломних і наукових роботах. Здобувачам вищої освіти необхідно навчатися та набувати інформаційних навичок, належним чином володіти та використовувати

набуті навички, відповідно до принципів академічної доброчесності.

Сучасний заклад вищої освіти потребує виявлення та усунення причин і факторів, що призводять до збільшення кількості випадків неетичної практики, популяризації принципів академічної чесності як серед викладачів, так і серед студентів. Необхідно розуміти потенційні внутрішні та зовнішні фактори, які призводять до морально-культурних, інституційних та педагогічних проявів порушень академічної доброчесності, оскільки саме дослідження причини нечесності сприяє розробці та реалізації ефективної політики забезпечення академічної культури. Ця політика закладу вищої освіти реалізується в усіх аспектах роботи навчального закладу.

Однією з основних причин академічної недоброчесності майбутніх викладачів закладів вищої освіти є демотивованість частини студентів до отримання якісної освіти, відсутність бажання чесно вчитися. Третина опитаних студентів констатує відсутність мотивації, оскільки вони націлені лише на отримання документа про освіту. Правильно розвинена академічна культура є запорукою прогресу суспільства. Це виражається в правилах, які підтримуються науковою спільнотою та визначаються довгим рядом факторів, які регулюють життя університетів на основі усталених традицій.

Реалізація принципів академічної чесності включає дотримання положень авторського права та суміжних прав, надання достовірної інформації про методи та результати досліджень, джерела інформації, що використовуються; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання. Дотримання академічної доброчесності відповідно до законодавства вимагає від здобувачів вищої освіти самостійного виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання.

Питання академічної доброчесності є надзвичайно актуальним через гостру напругу навколо проблеми плагіату в суспільстві, яка торкається різних сфер суспільного життя, і насамперед якості вищої освіти.

Найефективніший спосіб боротьби з плагіатом – це попередити його. Для належного ресурсного забезпечення якісної вищої освіти та наукових досліджень наукова спільнота університету має розуміти, що важливим фактором успіху є академічна доброчесність як викладачів, так і здобувачів вищої освіти, яка ґрунтується на довірі колег, стейкхолдерів, дописувачів, спонсорів та інших партнерів. Наявність ресурсів дає змогу залучати кращих здобувачів вищої освіти, викладачів і науковців, які формують репутацію університету, до участі в цікавих і престижних освітніх, наукових та

інших проектах, до розробки наукових досліджень, результати яких важливі для наукової та практичної діяльності, а також підвищують зацікавленість спонсорів та зацікавлених сторін у підтримці закладу. Таким чином створюється сталий розвиток та конкурентоспроможність університету.

Ідея інтеграції вищої освіти і науки знаходить своє відображення в розвитку закладів вищої освіти, здійсненні навчання за результатами наукових досліджень, створенні та розвитку освітніх програм професійної підготовки майбутніх фахівців.

Програми професійної підготовки майбутнього викладача закладу вищої освіти є одним із факторів, що визначають імідж та репутацію вищого навчального закладу. Питання впровадження нових професійних програм підготовки майбутніх спеціалістів є надзвичайно важливим і актуальним у зв'язку з реалізацією Закону України «Про вищу освіту» [3, с. 8]. Освітньо-професійна програма – це «система освітніх компонентів відповідного рівня вищої освіти за спеціальністю, яка визначає вимоги до освітнього рівня тих, хто може розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних предметів та їх логічну послідовність, кількість, балів ECTS, необхідних для завершення цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетенції), якими повинен володіти отримувач відповідного університетського ступеня» [3, с. 8]. Такі програми включають різноманітні курси та модулі.

З метою реалізації принципів академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти в УГСП та підвищення рівня академічної культури та запобігання плагіату в освітній процес університету впроваджено в навчальний процес університету навчальні дисципліни «Педагогічна та професійна етика», «Педагогічна деонтологія», «Академічна доброчесність у системі вищої освіти», «Основи наукового дослідження та академічного письма», «Академічне письмо та доброчесність». Метою викладання дисциплін – отримати знання та навички для написання наукових робіт з дотриманням норм авторського права, розуміння основних принципів та базових навичок академічного письма. Навчання студентів правильному письму слід починати з запобігання порушенням академічної доброчесності під час викладання текстів, думок, публічних виступів, візуальних презентацій тощо. Майбутній викладач закладу вищої освіти має набути таких компетенцій: підвищити кваліфікацію в питаннях сучасного академічного письма (на власному прикладі продемонструвати роботу з джерелами), робити правильні посилання на вивчені джерела, озвучувати першоджерела під час навчального заняття, виконувати короткі завдання по роботі з якісними науковими джерелами в рамках самостійної

роботи; розуміти схожість і відмінності між поняттями «плагіат» і «академічний плагіат»: закон про авторське право захищає форму твору (переписування тексту може вважатися оригінальним твором, відсутність плагиату), а ключовим у понятті є академічний плагіат – відтворення чужих наукових (творчих) результатів без відповідного посилання, а переписування тексту без посилання на джерело є видом академічного плагиату; розуміти, що академічний плагіат – це явище, інтерпретація якого залежить від академічних традицій і культурного контексту (щоб уникнути подібних випадків у сучасній освіті, необхідно зосередитися на впровадженні мінімальних рамок для тлумачення змісту академічного плагиату відповідно до ст. Закону України «Про освіту», знати основні причини академічного плагиату.

Для навчання основам академічного письма та детального пояснення вимог до наукової роботи студента викладач має спиратися на такі принципи та використовувати такі інструменти: на початку кожної дисципліни пояснювати вимоги до письмового завдання, як а також сутність, ознаки та підстави неприпустимості академічного плагиату; пояснити учням цінність отримання нових знань, академічні стандарти, яких необхідно дотримуватися, чому вони важливі, що таке академічна доброчесність, які її цінності, чому вона служить, як студенти своїми діями можуть сприяти її розвитку; надати майбутнім спеціалістам чітку інформацію про правила академічного письма; прописати в освітній програмі політику щодо академічного плагиату; формулювати завдання таким чином, щоб вони не були «плагіатом» (аналітичне, невідтворюване формулювання завдання; висока конкретизація завдання; обробка конкретних джерел і даних); щоб переконатися, що вимоги до завдання та критерії його оцінювання були правильно пояснені, вимоги до письмових робіт (обсяг, стиль цитування, допустима кількість цитувань, правила оформлення тощо) мають бути чітко викладені в методичці. рекомендації для студентів; розробляти творчі, нестандартні завдання, щорічно оновлювати їх; наводити приклади готових робіт здобувачам вищої освіти; обговорити приклади поганого та якісного академічного письма зі студентами вищої освіти; під час роботи студента з текстом проводити хоча б одну проміжну перевірку чернетки письмової роботи, давати відгуки та рекомендації до тексту; структурувати виконання роботи в часі з проміжними перевірками кожного етапу її підготовки; учні можуть рецензувати роботи один одного: дайте їм для цього критерії оцінювання; об'єктивно оцінювати результати навчання студентів.

Зосереджуючи увагу на зазначених вище засобах навчання академічного письма, не можна забувати про формулювання вимог до змісту

самої роботи, з'ясування питань про логічну структуру тексту, формулювання гіпотез, їх доведення чи спростування, з'ясування питань про логічну будову тексту, формулювання гіпотез, їх доведення чи спростування. пошук якісних літературних джерел, дотримання стандартів оформлення тексту та бібліографії тощо.

Для якісного академічного написання студенти повинні набути знань і навичок: шукати, відбирати та оцінювати якість джерел; робити нотатки і завжди посилатися на джерело; виділяти головні думки в тексті; конспектувати текст та ідеї; перефразування думок інших людей своїми словами коротко, докладно, не змінюючи змісту цих думок; правильно описати посилання на джерело; правильно цитувати; знати форми академічного плагиату та способи його запобігання; формулювати та чітко висловлювати власні думки; знати структуру навчального тексту; уміти виділяти цитований текст у власному тексті; знати іноземні мови, особливо англійську.

За результатами навчання майбутні викладачі мають набути навичок, що підтверджують їхній професійно-кваліфікаційний рівень. У цьому процесі через різні форми та види роботи, зокрема, викладання та написання наукових робіт, вирішується питання дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності.

У освітній та науковій роботі щодо дотримання принципів академічної доброчесності Університет Григорія Сковороди в Переяславі керується рекомендаціями для закладів вищої освіти щодо розроблення та впровадження системи забезпечення академічної доброчесності університету, затвердженими рішенням Національного агентства якості освіти. Декларація про вищу освіту від 29.10.2019. Відповідно до цих рекомендацій університетська система забезпечення принципів академічної доброчесності та етики академічних відносин складається з п'яти компонентів: нормативно-правова база, інформаційна база, структурні підрозділи та уповноважені комісії, інструменти впровадження, інструменти контролю.

У методичних матеріалах для закладів вищої освіти на підтримку принципів академічної доброчесності зазначено, що під час навчання заклади вищої освіти мають забезпечити дотримання здобувачами вищої освіти, педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками встановлених ними правил і процедур у питаннях академічної доброчесності. Це потребує послідовного застосування нормативних документів, розроблених закладом (кодексів доброчесності, етичних кодексів тощо), нормативно-правового забезпечення функціонування системи запобігання та виявлення академічної доброчесності, академічного плагиату; система контролю цих проблемних питань науковою спільнотою.

Інформаційною базою закладу вищої освіти є сайт університету, інформаційно-методичні матеріали, присвячені інформаційній грамотності та запобіганню плагіату, матеріали, присвячені популяризації принципів академічної доброчесності. До складу структурних підрозділів та уповноважених комісій входять комісія з питань академічної доброчесності, комісія з питань етики та конфліктології. Наразі триває робота над обговоренням доповнень до кодексу академічної доброчесності, де запропоновано роботу Групи сприяння академічній доброчесності, Комісії академічної доброчесності для освітніх програм спеціальностей усіх освітніх рівнів із залученням гарантів освітньої доброчесності. Програми. Питаннями академічної доброчесності в освітньому процесі на першому та другому ступені навчання займаються координатори факультету з наукової роботи.

Студентське товариство та наукова бібліотека популяризують принципи академічної доброчесності серед студентів та викладачів.

«Положення про академічну доброчесність в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі» [4] встановлює порядок оцінювання академічного плагіату та інших видів порушень академічної доброчесності. Профілактика академічного плагіату в університетах України передбачає: використання інституційного архіву науково-педагогічних і методичних робіт, дисертацій, дипломів і курсових робіт на базі бібліотеки з метою використання його для внутрішньої перевірки на плагіат і постійне поповнення національного репозитарію, використовувати комп'ютерну програму внутрішнього контролю текстів на академічний плагіат.

Навчально-науковий центр забезпечення якості освіти та наукова бібліотека здійснюють інформаційно-технологічну діяльність з популяризації принципів академічної доброчесності, основ інформаційної грамотності та роботи з базами даних. Навчально-науковий центр забезпечення якості освіти безпосередньо займається перевіркою робіт щодо визначення відсотка оригінальності текстів видань, педагогічної та методичної літератури, наукових досліджень. Рецензування навчальних, кваліфікаційних робіт, науково-методичних робіт, рукописів статей, дисертацій доповідей, дисертацій та авторефератів здійснюється за допомогою спеціалізованих комп'ютерних сервісів «StrikePlagiarism.com» та «Unicheck» для визначення унікальності та оригінальності працювати.

Інструментами впровадження принципів академічної доброчесності в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі є створення відповідних ресурсів на сайті наукової бібліотеки, рецензування викладачами курсів підвищення кваліфікації з академічної доброчесності та розробка декларації відповідності академічним вимогам.

Сьогодні постало питання створення електронної бази даних наукових праць у вищих навчальних закладах України. На нашу думку, наукові праці, написані в університеті протягом останніх 10 років, повинні створити електронну базу наукових праць студентів і викладачів.

Перший крок до цього вже зроблено, створено електронну базу даних методичної та науково-методичної роботи викладачів університету, яка, однак, жодним чином не відображає наукову роботу студентів. Формування бази даних студентських наукових праць, статей, доповідей, курсових і дипломних робіт сприятиме академічній чесності та усуненню плагіату в подальшій науковій діяльності українських студентів і співробітників вищих навчальних закладів.

Серед інструментів моніторингу дотримання академічної доброчесності в університеті варто відзначити проведення опитування учасників наукового та освітнього процесів на тему порушень академічної доброчесності; перевірка наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних і навчальних робіт на наявність ознак академічного плагіату.

Очікування щодо реалізації принципів академічної доброчесності в системі закладів вищої освіти України є досить високими, як з боку державної політики у сфері освіти, так і з боку здобувачів освіти, науково-педагогічних працівників та зацікавлених сторін. Це сприятиме відкритості вітчизняної науки, її світовому визнанню, відкриє нові можливості для освіти всіх рівнів, наукової та професійної підготовки.

Академічна доброчесність є важливим фактором успіху університету. Він ґрунтується на довірі колег, роботодавців, замовників освітніх і наукових послуг, спонсорів, інвесторів та інших партнерів, що є необхідним для належного забезпечення якісною вищою освітою та науковими ресурсами. Наявність ресурсів дає змогу залучати кращих студентів, викладачів і науковців, які створюють репутацію університету, беруть участь у цікавих і престижних освітніх, наукових та інших проектах, отримують важливі для науки і практики результати досліджень, а також підвищують зацікавленість інвесторів на підтримку навчального закладу. Це створює позитивний зворотний зв'язок, який зміцнює репутацію університету, його співробітників і студентів і сприяє сталому розвитку та конкурентоспроможності університету. Результатами вивчення академічної доброчесності студента є його здатність: діяти в професійних та навчальних ситуаціях на основі академічної доброчесності та професійної етики; самостійно виконувати навчальні завдання; правильно посилаючись на джерела інформації під час запозичення думок, тверджень, інформації; усвідомлювати важливість стандартів академічної доброчесності; оцінювати

приклади людської поведінки відповідно до стандартів академічної доброчесності; давати моральну оцінку власним діям, порівнювати їх із моральними та професійними нормами тощо.

Попередженню та виявленню плагіату в дипломних і наукових роботах сприятиме проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед студентів на лекціях та семінарах з наукової етики.

З метою контролю за дотриманням академічної доброчесності при УГСП створено Комісію з етики та академічної доброчесності, яка розглядає заяви про порушення стандартів академічної доброчесності. Організаційною формою роботи комісії є засідання, які скликаються відповідно до затвердженого плану роботи та у разі потреби для розгляду заяв. Раз на рік комісія звітує про свою роботу перед вченою радою УГСП. За результатами засідань комісія готує вмотивовані рішення у формі висновків про виявлення чи не виявлення порушень стандартів академічної доброчесності. Зазначені висновки передано директору для подальшого вжиття відповідних заходів. Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності в навчальній і науковій роботі студентів регулює застосування загальних принципів і правил наукової етики, академічної доброчесності в письмовій і науковій роботі студентів. Документом визначено профілактичні заходи: запровадження курсів письмової та наукової роботи з вивченням вимог до написання письмових робіт на першому курсі магістратури; коректне використання інформації з інших джерел та уникнення академічного плагіату, а також правила опису джерел і цитування. У разі виявлення порушення академічної доброчесності студенту оголошується догана та вноситься до особової справи. Якщо студент не склав різні форми контролю знань або представив самостійну роботу, яка містить ознаки плагіату, чи допустив інші види порушень академічної доброчесності, він повинен виконати роботу повторно. Якщо спроба плагіату, академічний плагіат чи інші

порушення академічної доброчесності повторюються, студента виключають з коледжу або анулюють ступінь. Варто також враховувати, що суворе дотримання відносно м'яких стандартів є більш ефективним способом побудови академічної доброчесності, ніж встановлення суворих стандартів, які застосовуватимуться вибірково.

Висновок. З огляду на вищевикладене, можна зробити висновок, що Університет Григорія Сковороди в Переяславі дбає про академічну репутацію в контексті впровадження принципів академічної доброчесності в освітній процес закладу вищої освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Батечко Н.Г., Михайліченко, М.В. Феномен академічної доброчесності в контексті синергії наукових підходів. *Oświatologia*, № 8, 2019. с. 26–33.
2. Загірняк Д. М. Методологічні засади академічної чесності вищого навчального закладу. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2015. Вип. 1(1). С. 157–159. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkdpu> (дата звернення 28.11.2023)
3. Закон України «Про вищу освіту». Урядовий кур'єр. № 146. від 13 серпня 2014. С. 7–18.
4. Положення про академічну доброчесність в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі. URL: https://drive.google.com/file/d/1C-QWFITG-iKJvqm65C6ZpRwc9aIRLrr_/view (дата звернення 27.10.2023).
5. Рижак Л. Євроінтеграція вищої освіти України: аксіологічний вимір. *Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2008. Вип. 11. С. 27–37.
6. Ромакін В. В. Академічна чесність у вищій освіті. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Педагогіка*. Вип. 7. Т. 20. 2002. С. 23–28.
7. А.М. Сингаївська. Ілюзорна безпека на ґрунті плагіату. *Вісник НТУУ «КПІ»*. Філософія. Психологія. Педагогіка. Випуск 1. 2015. С. 78–85.
8. Ярошенко Т. «Академічна нечесність та політична культура. Київ: РІА Янко; 2005 304 с. URL: <http://www.osvita.org.ua/student/studying/articles/2.html> (дата звернення 14.09.2023)